



Carmen Burgio en Ingwer Walsweer

Voor en door studenten

De bijdrage van wetenschappelijke studentenbladen aan het historisch debat

Er bestaat een groot aanbod aan historische wetenschappelijke tijdschriften in Nederland. Een tijdschrift waarbij de redactie uitsluitend bestaat uit studenten is daarentegen bijzonder, terwijl jonge studerende historici wel degelijk de drijfveer en de bedrevenheid bezitten om een dergelijk blad tot stand te brengen en ook de aandrang voelen om met de geschiedpraktijk in aanraking te komen.¹ In deze Hoog van de Toren staan redacteuren Carmen Burgio en Ingwer Walsweer daarom stil bij de vraag waarom het bestaan van deze bladen van belang is en blikken zij tegelijkertijd vooruit op de toekomst van studentenbladen. Zij lieten zich hiervoor mede inspireren door de herinneringen van oud-redacteuren van *Groniek* die zij opdeden gedurende hun jaren bij de redactie. Zodoende heeft de huidige redactie voor deze Hoog van de Toren kunnen putten uit een collectief geheugen van vijftig jaar aan *Groniek*-ervaringen.²

Het ontstaan van studentenbladen

De opkomst van de studentenbladen kan geplaatst worden binnen een tendens die wordt gekenmerkt door studenten die meer inspraak wilden en zich meer betrokken voelden bij de gang van zaken op de universiteit, stelt historicus Annelies Noordhof-Hoorn in haar boek *De stem van de student*.³ Deze tendens begon in het begin van de negentiende eeuw, maar zette zich

voort in de periodes erna. De studentenbeweging leverde een bijdrage aan een infrastructuur waarlangs later in de jaren zestig van de twintigste eeuw uitingen van maatschappelijke onvrede zich konden bewegen.⁴ Toen in 1825 in Utrecht het eerste studentenblad werd opgericht, was dit niet alleen een blad dat gemaakt werd dóór studenten, maar ook een studentenblad vóór studenten. De onderwerpen van de eerste studentenbladen omvatten voornamelijk het studentenleven en academisch nieuws. Ook namen de studenten in de bladen menigmaal deel aan het publieke en maatschappelijke debat. De hoogleraren spraken indertijd schande van het initiatief en vonden het ongehoord dat studenten hun mening verkondigden in een eigen blad.⁵ Dergelijke hoogleraren hadden geen invloed op het voortbestaan van de studentenbladen in de eeuwen die volgden. Het bewijs hiervoor is dat er vele studentenbladen sinds die tijd zijn opgericht, waaronder natuurlijk het blad dat u nu in handen hebt. De geschiedenis van *Historisch Tijdschrift Groniek* begon in 1967. Onder invloed van de protestgeneratie van de jaren zestig, waarbij de jonge generatie de gevestigde orde uitdaagd, ging er ook op de universiteit een frisse wind waaien en werd eerdergenoemde discussie een nieuw leven ingeblazen.⁶ De eerste *Groniek*-redacteuren hielden zich in eerste instantie ook bezig met onderwerpen die te maken hadden met het leven op en rond de universiteit. Zij mengden zich in eerste instantie nog niet in het wetenschappelijk debat, maar in de jaren zeventig van de vorige eeuw kwam daar verandering in.

Involed op het wetenschappelijk debat

In het jaar dat *Groniek* werd opgericht, zag het academische klimaat er al heel anders uit dan in de negentiende eeuw. Deze verandering was onder andere toe te schrijven aan de studentenbeweging die in die tijd op kwam. Homme Wedman, die als oud-redacteur betrokken was bij de oprichting van *Groniek*, verbindt het nieuwe tijdschrift aan deze ontwikkeling: ‘*Groniek* was een onderdeel van een opkomende studentenbeweging. Je wilde meepraten op de universiteit, meedenken, laten zien dat studenten ook wat konden.’ Hoewel het academische klimaat veranderd was ten opzichte van de vorige eeuw, was de dialoog tussen student en docent nog steeds beperkt tot een minimum. Tijdens de studentenrevolte in 1968 in Parijs was dit een van de kritieken die studenten uitten op het onderwijssysteem.⁷ Oud-redacteur Thea de Roos-van Rooden herinnert zich nog dat toen zij zich in 1971 aansloot bij *Groniek* er Groningse collega-studenten waren die zich hadden laten inspireren door

de Parijse studentenrevolte. De redacteuren bevonden zich echter niet in Parijs, maar in Groningen. Nederland liep achter op het buitenland, waar de politisering van de studentenbeweging zich al had gemanifesteerd. Met het aannemen van het zogenaamde *Sindikaal manifest* door de nationale studentenvakbond werd ook in Groningen de eerste stap naar politisering van de studentenbeweging gezet. Het doel van de studentenvakbond was niet alleen om op te komen voor de rechten van de studenten, maar ook om de samenleving in zijn geheel te hervormen, te beginnen bij de universiteiten. Universitair onderwijs moest sociale bewustwording van universiteiten garanderen.⁸ Er ontstond onder studenten in Groningen een verlangen om zich in te zetten voor democratisering en meer inspraak, maar er ontstond ook een verlangen om zich te bemoeien met het wetenschappelijk debat. Een reden voor het moeizame verloop van een dergelijke ontwikkeling waren de overvolle universiteiten. Dit was een gevolg van de mogelijkheden die ontstonden na de oorlog. Het verstrekken van studietoelagen en het verbeteren van huisvesting, gezondheidszorg en sportfaciliteiten in de jaren vijftig door de overheid zorgde ervoor dat studenten werden aangespoord en de mogelijkheid kregen om te gaan studeren.⁹ Dit was tevens een kritiekpunt van de Parijse studenten van 1968.¹⁰ In een massa van studenten gaat de individuele stem namelijk gemakkelijk verloren, maar de jongere generatie wilde laten zien dat zij er was en wilde laten horen dat zij ook een stem heeft. Een wetenschappelijk tijdschrift als *Groniek* kon destijds in het debat een grote rol spelen, maar kan ook tegenwoordig nog steeds een rol spelen bij de huidige problematiek rond de anonimiteit van de studentmaatschappij op de universiteit.

Bijna tien jaar na de oprichting kwam in 1976 het eerste themanummer van *Groniek* tot stand met daarin bijdragen van wetenschappers. Het was nu niet alleen de docent die kritiek leverde op de student, maar de student kreeg ook voor het eerst de kans om commentaar te leveren op het werk van de docent. Niet elke hoogleraar wist deze kritiek te waarderen. Toen midden jaren tachtig een artikel vol met spelfouten in het blad verscheen was de betreffende hoogleraar woedend, vertelt oud-redacteur Mirjam Janssen. Een wijze les die Mirjam Janssen hieruit trok was dat je niet altijd aan de hand van de hoogleraar moest lopen, maar als redactie juist zo eigenwijs mogelijk moet zijn; een houding die de redactie tegenwoordig nog steeds nastreeft. Door het werken met themanummers bepaalde de redactie van *Groniek* wat voor onderwerpen behandeld werden in de artikelen. Op die manier konden de studenten actief invloed uitoefenen op het debat van de

geschiedschrijving. Door de jaren heen zorgden de – door de studenten bewerkstelligde - democratisering en de toenemende inspraak van studenten ervoor dat de afstand tussen docent en student dan ook kleiner werd.¹¹ Ook studentenbladen hebben een elementaire bijdrage geleverd aan het verminderden van deze afstand.

Het belang van historische tijdschriften voor studenten en jonge historici

Een andere manier waarop *Groniek* het belang van studentenbladen bewijst, is dat de redactie meer diepgang probeert te bieden naast de reguliere opleiding Geschiedenis. In ieder nummer wordt getracht het verleden te betrekken bij actuele gebeurtenissen, door het heden van een historisch perspectief te voorzien. In een tijd waarin wordt gesteld dat jongeren steeds minder belang hebben bij diepgang en liever gaan voor korte, lichte artikelen, is *Groniek* een uitzondering. Geschiedenisstudenten blijken wel degelijk op zoek te zijn naar diepgang.¹² Dat blijkt alleen al uit de animo voor het redacteurschap bij het blad. Desondanks zal de studiedruk alleen maar toenemen met het wegvallen van de basisbeurs voor studenten. Daarnaast is de arbeidsmarkt voor jonge historici weinig motiverend. Studenten kiezen vaker niet voor die extra stage of andere activiteiten tijdens de studie.¹³ Juist deze activiteiten zorgen ervoor dat de kloof tussen student en het werkveld verkleind wordt.

In 1968 keurde professor Johannes Snijders, destijds rector magnificus van de Universiteit Groningen de manier waarop studenten werden behandeld openlijk af. Studenten moesten volgens hem niet behandeld worden als een kind dat door de docent aan het handje moet worden gehouden, de volging van zijn of haar professor en als een buitenstaander van de samenleving. Hij pleitte voor een revisie van de student-staf relatie waarbij de studenten worden gezien als volwassenen die deel uitmaken van dezelfde academische gemeenschap als hun docenten. Bovendien was wetenschappelijk redeneren, volgens de rector, per definitie kritisch en dus antiautoritair.¹⁴ Dit is een houding die wij als academische gemeenschap moeten blijven nastreven en kan in de praktijk worden gebracht met tijdschriften die door studenten worden geredigeerd. Tegelijkertijd moet er ruimte blijven voor de jonge historici om een kritische houding aan te nemen. Binnen *Groniek* kunnen studenten via een Hoog van de Toren kwesties aan de kaak stellen en kunnen zij via boekrecensies een bijdrage

leveren aan het historische debat.

Groniek nu en in de toekomst

Hoewel *Groniek* niet meer de ‘stem van de student’ vertolkt, zoals de titel van het boek van Noordhof luidt, schemeren tegenwoordig de kritische stemmen van studenten en de decenniaoude idealen van de studentenbeweging nog wel degelijk door in de nummers van *Groniek*. Ook voor de toekomst is dit relevant. De vraag naar historische duiding zal blijven. De manier waarop dit verleden onderzocht wordt zal wellicht veranderen. Jonge historici kunnen daarop inspelen, door op een creatieve manier om te gaan met de vraag naar historische duiding. Voor de toekomst betekent dit dat *Groniek* in zal moeten spelen op een groter publiek. Tegenwoordig zoekt de redactie niet louter naar auteurs die werken aan Nederlandse universiteiten, maar proberen ook steeds meer internationale historici te bereiken om een artikel te schrijven, wat resulteert in een grotere hoeveelheid Engelstalige artikelen. Tegelijkertijd verliezen zij historici uit Groningen niet uit het oog.

Het inspelen op de vraag naar het online publiceren van artikelen, wat nu al voor een deel wordt gedaan, is een manier voor *Groniek* om toegankelijker te worden voor meer binnen- en buitenlandse lezers. Momenteel is een groot deel van de in *Groniek* gepubliceerde artikelen online en gratis inzichtelijk gemaakt via het *Open Journal System* van de Universiteitsbibliotheek en worden er artikelen gepubliceerd op de website. Wij zijn ervan overtuigd dat de toekomst van geschiedenis een ‘modernere’ en vooruitstrevende geschiedbeschrijving voorstaat, waarin wetenschappelijke kennis niet wordt afgeschermd, maar juist toegankelijk is voor het grote publiek. Hoewel er ook veel voordelen zitten aan het digitaal uitgeven van tijdschriften – zo wordt papier bespaard en is het makkelijker toegankelijk voor mensen in het buitenland – is het ook een doel van *Groniek* om authentiek te blijven en bij te dragen aan een prettige leeservaring die de tastbare vorm van een materieel tijdschrift met zich meebrengt.

Vijftig jaar lang heeft *Groniek* een brug weten te slaan tussen de student en het wetenschappelijk veld. Daarnaast bewijst het feit dat *Groniek* nu vijftig jaar bestaat dat jonge historici met succes en een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan het historisch debat. Als de jonge historici van de toekomst en de toekomstige redacties van *Groniek* kunnen zorgen voor eenzelfde moderne en vooruitstrevende geschiedbeschrijving, dan kan er over vijftig jaar weer een nieuw jubileum gevierd worden.

Noten

1. Wendy Dallinga, “Jonge historici willen schrijven, gedrukt of online,” *Historisch Nieuwsblad*, laatst gewijzigd 7 februari 2012, (geraadpleegd 20 oktober 2017), <https://www.historischnieuwsblad.nl/nl/nieuws/17975/jonge-historici-willen-schrijven-gedrukt-of-online.html>.
2. Wij danken oud-redacteuren Thea de Roos-van Rooden, Homme Wedman, Mirjam Janssen en Laura van Hasselt voor de bijdrage die zij leverden aan dit artikel.
3. Annelies Noordhof-Hoorn, *De Stem Van De Student: Nederlandse Studentenbladen in De Negentiende Eeuw* (Hilversum: Verloren, 2016), 371.
4. Hans Righart, “De eindeloze jaren zestig Geschiedenis van een generatieconflict”, DBNL, 1995, (geraadpleegd 20 oktober 2017), [Http://www.dbnl.org/tekst/righ002eind01_01/righ002eind01_01_0019.php](http://www.dbnl.org/tekst/righ002eind01_01/righ002eind01_01_0019.php).
5. Noordhof-Hoorn, 370.
6. H.J.A. Hofland, “H.J.A. Hofland over de Jaren zestig,” *Historisch Nieuwsblad*, laatst gewijzigd 2006, (geraadpleegd 20 oktober 2017), https://www.historischnieuwsblad.nl/nl/artikel/6748/HJA_Hofland_over_de_jaren_zestig.html.
7. Mark Kurlansky, *1968: The Year That Rocked the World* (New York: Ballantine, 2004), 218.
8. Hilda T.A. Amsing and Marieke Stuurwold, “No More Professors: The Peaceful Revolution in the Department of Psychology at the University of Groningen, the Netherlands, 1968,” in *Student Revolt, City, and Society in Europe: From the Middle Ages to the Present*, ed. Pieter Dondt en Elizabethanne Boran (Londen: Routledge, 2017), 98.
9. Hans Righart, http://www.dbnl.org/tekst/righ002eind01_01/righ002eind01_01_0016.php#16.
10. Kurlansky, 217.
11. Noordhof-Hoorn, 371.
12. Marijke van der Brugge, “Jongeren, nieuwsmedia en betrokkenheid” <http://ictnieuws.nl/recensies/jongeren-nieuwsmedia-en-betrokkenheid/> (Geraadpleegd 11 oktober 2017).
13. NOS, “Studenten willen kortere stages, bedrijven juist langere, <https://nos.nl/op3/artikel/2134574-studenten-willen-kortere-stages-bedrijven-juist-langere.html> (Geraadpleegd 8 september 2017).
14. Amsing en Stuurwold, 99.